

EURÓPA TÖBBDIMENZIÓS VÁLSÁGA

Forrás: Pixabay

Európa egyszerre küzd belpolitikai széttöredezettséggel, migrációs feszültségekkel, romló versenyképességgel, növekvő háborús terhekkkel és csökkenő geopolitikai befolyással. Mi történik akkor, ha ezek a válságok már nemcsak erősítik egymást, hanem az egyik kezelése a másikat súlyosbítja? Tanulmányunk hat területen mutatja be az Európai Unió többdimenziós politikai, gazdasági és stratégiai válságát és annak összefüggéseit.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Európa egyszerre több, egymással szorosan összefüggő válsággal néz szembe. A tagállami pártrendszerek töredezettsége és a migráció következményei komoly politikai és társadalmi kihívást jelentenek. Ugyanilyen súlyos problémát okoz a klímapolitika gazdasági költsége, a versenyképességi lemaradás, az ukrajnai háború elhúzódása és Európa geopolitikai befolyásának gyengülése. Ezek együttesen az Európai Unió cselekvőképességét veszélyeztetik. Az Uniónak egyre több, egymással is versengő problémára kellene egyszerre választ adnia, miközben politikai, pénzügyi és stratégiai mozgástere szűkül.

A központi gondot az jelenti, hogy a jelenlegi európai politikai keretek egyre kevésbé képesek egyszerre kezelni a válságokat. A hagyományos politikai centrum gyengül, a migrációs politika korrekciója részleges, a klímacélok és a gazdasági érdekek között nő a feszültség. Közben az Egyesült Államok, Kína és más erőközpontok nemcsak gyorsabban alkalmazkodnak az új világ gazdasági és geopolitikai környezethez, hanem a klímaváltozást is más megközelítésben kezelik: nagyobb hangsúlyt helyeznek az éghajlati változásokhoz való alkalmazkodásra. Európa nehézségeinek jelentős része tehát nem kizárólag külső nyomásból ered: saját döntései és intézményi korlátai is szűkítik mozgásterét.

A tanulmány hat fő dimenzióán keresztül mutatja be ezt az összetett válságot. A belpolitikai fragmentáció gyengíti a döntéshozatalt; a migráció társadalmi és politikai következményei tovább erősítik ezt a folyamatot; a klíma- és versenyképességi problémák az európai gazdasági modell belső feszültségeire világítanak rá. Az ukrajnai háború mind nagyobb pénzügyi és biztonsági terheket ró a kontinensre, ezek együttes hatása pedig Európa nemzetközi érdekérvényesítő képességét is csökkenti.

Az európai belpolitika egyre inkább balkanizálódik. A franciaországi politikai patthelyzet és az AfD németországi térnyerése egy szélesebb tendenciát jelez: a hagyományos nagy pártok gyengülnek, miközben egyszerre erősödnek a radikális baloldali és populista jobboldali erők. Ennek következménye a kisebbségi kormányzás, instabil koalíciók és nehezebb uniós kompromisszumok lehetnek. Ha a tagállami politika tartósan több, egymással együttműködésre képtelen táborra szakad, az uniós döntéshozatal is megbénulhat. Ez különösen veszélyes olyan időszakban, amikor a külső kihívások gyorsabb és határozottabb fellépést követelnének.

A migrációs fordulat késik és elégtelen. A biztonsági, integrációs és társadalmi problémákat Nyugat-Európában is egyre nyíltabban tárgyalják, az új uniós szabályok, visszatérési eljárások és határvédelmi intézkedések pedig valódi irányváltás látszatát keltik. Továbbra sincs azonban átfogó megoldás a jogellenesen Európában tartózkodók visszatérésére és a tartósan sikertelen integráció kezelésére. Ceuta példája arra is figyelmeztet, hogy a migrációs nyomás rövid idő alatt ismét ellenőrizhetetlenné válhat, különösen akkor, ha egy tranzitország politikai eszközként használja azt, vagy egy jogi változás új ösztönzőket teremt. **A megoldatlan migrációs problémák eközben közvetlenül táplálják a politikai elégedetlenséget és a hagyományos pártokkal szembeni bizalmatlanságot.**

Az uniós klímapolitika és Európa gazdasági és stratégiai érdekei között egyre nagyobb a feszültség. A zöld átállás céljai változatlanul ambíciózusak, a végrehajtás során megjelenő halasztások és kivételek azonban azt mutatják, hogy a vállalatok és azok gazdasági költségei között nő a feszültség. A magas energiaárak és szabályozási terhek rontják az európai ipar versenyképességét. Közben a zöld technológiákhoz szükséges kritikus nyersanyagok jelentős részében Európa erősen Kínától függ. A nagyhatalmak ezzel szemben jóval pragmatikusabban kezelik a kérdést: a kibocsátáscsökkentés helyett a növekedést, az energiabiztonságot és az alkalmazkodást helyezik előtérbe. **Így az európai klímapolitika már nem választható el az energiabiztonság, az iparpolitika, a stratégiai autonómia és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás kérdésétől.**

A versenyképességi lemaradás mára strukturális problémává vált. Az európai gazdaság termelékenységben, innovációban, energiaárakban és tőkepiaci lehetőségekben is hátrányban van az Egyesült Államokkal és Kínával szemben. Európai beruházások és kutatás-fejlesztési kapacitások áramlanak az Egyesült Államokba, miközben Kína technológiai és infrastrukturális fejlődése jóval gyorsabb az európainál. **Már az Öböl-államok is olyan léptékű technológiai beruházásokat hajtanak végre, amelyek egyre láthatóbbá teszik Európa relatív lemaradását.** A probléma politikai súlya akkor nőhet meg igazán, amikor ezt az európai társadalmak már nem statisztikákból, hanem saját tapasztalataikból érzékelik.

Az ukrajnai háború majdnem elviselhetetlen terhet ró Európára. Miközben az uniós támogatás nő, bizonyos kulcsfontosságú katonai képességekben Európa továbbra is az Egyesült Államokra támaszkodik. Ukrajna emberi erőforrásainak korlátai közben pénzügyi támogatással vagy nagyobb fegyvergyártással sem oldhatók fel. **Európa ezért egyre nehezebb dilemmával szembesül:** a támogatás visszafogása súlyos katonai és politikai következményekkel járhat, korlátlan fenntartása viszont növekvő költségekkel jár és belső politikai feszültségeket okoz.

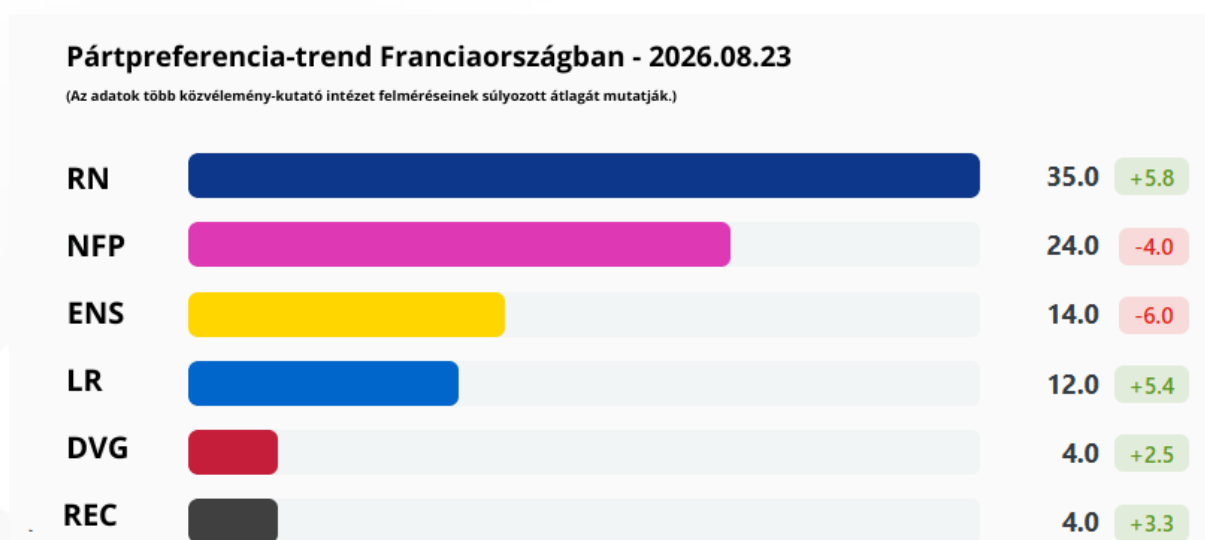
Európa egyre inkább a tárgyalóasztal peremére szorul. Az ukrajnai rendezés kulcsfontosságú diplomáciai csatornáit elsősorban Washingtonon keresztül futnak, a Közel-Keleten egyre gyakrabban regionális szereplők közvetítenek, India pedig az Európával folytatott gazdasági együttműködés mellett következetesen megőrzi saját stratégiai mozgásterét. Az EU egyszerre támaszkodik az Egyesült Államokra biztonsági téren és Kínára számos gazdasági és nyersanyag-ellátási kérdésben. **Ez jelentősen korlátozza azt a törekvést, hogy Európa önálló geopolitikai pólusként lépjen fel.**

A legnagyobb kockázat az, hogy Európa válságai már egymás rovására kezelhetők. Ami az egyik területen enyhíti a nyomást, a másikon új költségeket, függőségeket vagy politikai feszültségeket teremthet. A szigorúbb klímapolitika rontja a versenyképességet; annak helyreállítása nagyobb energiafelhasználást vagy szabályozási engedményeket követelhet. Ukrajna növekvő támogatása forrásokat von el gazdasági, technológiai vagy társadalmi céloktól, a stratégiai függőségek csökkentése pedig rövid- és középtávon magasabb költségekkel jár. Európa valódi stratégiai feladata ezért egy világos prioritási rend kialakítása: el kell dönteni, mely célok élveznek elsőbbséget, milyen költségek vállalhatók, és miként kerülhető el, hogy az egyik probléma kezelése tovább mélyítse a többi.

I. BELPOLITIKAI VÁLSÁG – AZ UNIÓ BALKANIZÁLÓDÁSA

HELYZETJELENTÉS A PÁRIZS-BERLIN TENGELYRŐL

Franciaország a 2024-es előrehozott parlamenti választás óta tartósan kormányozhatatlan állapotban van: a Nemzetgyűlés három, egymással együttműködésre képtelen blokkra szakadt, és Emmanuel Macron elnök két év alatt az ötödik miniszterelnökét fogyasztja. Sébastien Lecornu kisebbségi kormánya a 2026-os költségvetést csak hónapokig tartó csatározások után, két bizalmatlansági indítvány túlélésével és parlamenti szavazás nélkül tudta elfogadtatni – miközben az államadósság a GDP 117 százaléka körül jár, a hiány pedig jóval a maastrichti plafon felett van. A közvélemény-kutatásokban változatlanul a Nemzeti Tömörülés (RN) vezet, a [felmérések](#) szerint a franciák többsége a parlament feloszlátását kívánja, és a legnépszerűbb opció a lakosság körében az, hogy az RN adja a következő kormányzatot.

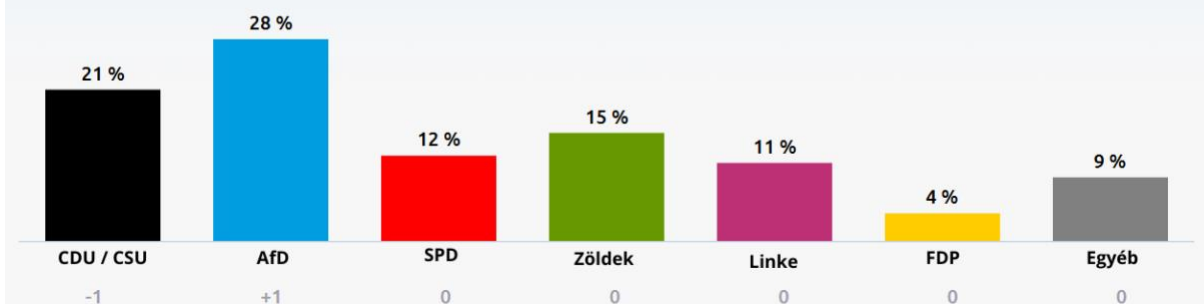

Forrás: Polipro.eu

Németországban a kép hasonló: az Infratest dimap augusztusi [mérése](#) szerint az AfD 28 százalékon áll, hét ponttal megelőzve Friedrich Merz kancellár CDU/CSU-ját (21 százalék), miközben a koalíciós partner SPD 12 százalékra zsugorodott, a radikális baloldali Die Linke pedig 11 százalékra erősödött. A szeptemberi keletnémet tartományi választások előtt az AfD Szász-Anhaltban 40 százalék feletti szinten van, ami akár abszolút többséget is hozhat – a „tűzfalpolitika” nyilvánvaló kudarca mellett.

**Kire szavazna, ha most vasárnap
tartanák a Szövetségi választásokat?**

2026.08.06.

Forrás: Infratest dimap

SZÉTTÖREDEZŐ PÁRTSTRUKTÚRÁK, GYENGÜLŐ KORMÁNYZÓKÉPESSÉG

A két legnagyobb uniós tagállam példája egy általánosabb európai tendenciát illusztrál: a hagyományos nagy néppártokra épülő struktúrák szétesnek és a fragmentált parlamentekben egyre nehezebb stabil kormánytöbbséget kialakítani. Ez azért különösen súlyos probléma, mert a jelenlegi válsághalmaz – adósság, Európa versenyképességi deficitje, védelmi fejlesztések, illegális migráció – kezelése éppen erős, cselekvőképes kormányzást igényelne. Ehelyett kisebbségi kormányok, technokrata kompromisszumok és költségvetési vétók határozzák meg a politikát. A dinamika mindenütt ugyanaz: a liberális centrum zsugorodik, miközben egyszerre erősödik a radikális baloldal és a populisták jobboldal – Franciaországban az Engedetlen Franciaország és a Nemzeti Tömörülés, Németországban a Die Linke és az AfD, de hasonló mintázat figyelhető meg szinte a kontinensen.

Ha ez a dinamika folytatódik, a következő években az uniós tagállamok politikai értelemben három táborra szakadnak: a centrista maradványokra, a radikális baloldalra és a populisták jobboldalra. E három tábor egymással érdemi együttműködésre szinte biztosan nem lesz képes – sem tagállami, sem uniós szinten. Ez pedig nem egyszerű pártpolitikai átrendeződés, hanem az Unió balkanizálódása: a döntéshozatal tartós megbicsaklása, egymást kioltó vétók rendszere és a közös cselekvőképesség fokozatos elvesztése egy olyan korszakban, amikor a külső kihívások éppen az ellenkezőjét követelnék.

II. A MIGRÁCIÓS VÁLSÁG ÚJ SZAKASZA

MEGKÉSETT FELISMERÉS

Az Unió mainstream politikai szereplői mára – évtizedes késéssel – felismerték a tömeges, kontrollálatlan bevándorlás káros hatásait. A nyugat-európai közbeszédben immár nyíltan tematizálják a migrációhoz köthető bűnözés meredek emelkedését, a kiépült párhuzamos társadalmakat és a – döntően muszlim – bevándorlócsoportok tartós beilleszkedésének kudarcát. A számok e felismerést alá is támasztják. A német rendőrségi bűnügyi statisztika (PKS) [szerint](#) 2025-ben az összes bűncselekmény-gyanúsított 40 százaléka volt külföldi állampolgár – az idegenrendészeti jogsértéseket leszámítva is 35,5 százalék –, miközben a külföldiek aránya a népességben ennek nagyjából a fele. A legproblémásabb deliktumoknál az aránytalanság még élesebb: a csoportos nemi erőszak elkövetőinek évek óta közel fele nem német állampolgár, ami közvetlenül jelzi, hogy a nők biztonsága a migrációs kérdés egyik legégetőbb dimenziójává vált.

Forrás: DW

Hasonlóan riasztó a zsidó közösségek helyzete. A német RIAS antiszemitizmus-figyelő hálózat 2025-ben 8725 antiszemita incidenst [rögzített](#) – napi átlagban 24-et –, ami sok évtizedes rekord és több mint háromszorosa a 2022-es szintnek. A dokumentált esetek között 178 fizikai támadás és 257 fenyegetés szerepel. Franciaországban az antiszemita cselekmények 2023-ban közel megnégyszereződtek és azóta is a vallási indíttatású gyűlölet-bűncselekmények mintegy hatvan százalékát teszik ki. És bár nem minden eset köthető bevándorlókhoz, az incidensek zömét kitevő Izrael állam és a helyi zsidó közösség elleni antiszemitizmus felfutása időben és

térben egyértelműen összefügg a közel-keleti konfliktussal és a muzulmánok tömeges nyugat-európai betelepülésével. A nagyvárosokban eközben a homoszexuálisokkal szembeni utcai erőszak és fenyegetettség is érzékelhetően nőtt. A helyzet iróniája, hogy éppen azok a csoportok – nők, zsidók, szexuális kisebbségek – kerültek veszélybe, akiknek védelmére a progresszív politika egyébként hivatkozni szokott, miközben e jelenségek tematizálását sokáig maga akadályozta.

Forrás: Jerusalem Post

LÉPÉSEK – DE CSAK FÉLÚTON

A felismerést lépések is követték. Az idén június 12-én teljeskörűen alkalmazandóvá vált Migrációs és Menekültügyi Paktum kötelező határszűrést és gyorsított határeljárásokat vezet be, június 17-én pedig az Európai Parlament elfogadta az új visszatérési rendeletet, amely egységes európai kiutasítási határozatot, akár 24 hónapos őrizetet és harmadik országbeli „visszatérési központok” létrehozását teszi lehetővé. A tagállamok a fizikai határvédelemben is fordulatot hajtottak végre: Lengyelország a belarusz határon épített ki acél határárat, Finnország pedig az orosz határ mentén emel mintegy 200 kilométeres kerítést – vagyis az egykor Magyarország kapcsán elítélt eszköz mára európai normává vált.

A remigrációról – a tartósan beilleszkedni képtelen vagy jogellenesen itt tartózkodó tömegek szervezett kiutasításáról – ugyanakkor intézményi szinten még beszélni sem lehet. Ezt jelzi a Save Europe Act sorsa: az európai polgári kezdeményezésként indított, uniós szintű remigrációs keretrendszer követelő javaslat regisztrációját az Európai Bizottság júliusban [elutasította](#), arra hivatkozva, hogy az ellentétes az uniós értékekkel. A kezdeményezés mögötti mozgalom – amely rövid idő alatt több mint hatszáznyolcvanezer aláírást gyűjtött és augusztus elején páneurópai tüntetéssorozatot indított – így a rendszeren kívülre szorult. Így a válság megoldása csak távolodik, ami tovább radikalizálhatja az európaiakat.

Forrás: The Parliament Magazine

CEUTA: A POKOL BÁRMIKOR ELSZABADULHAT

Hogy a helyzet mennyire törékeny, azt a legfrissebb példa, az észak-afrikai spanyol exklávé, Ceuta mutatja. Július végén néhány nap alatt 50–70 ezer migráns [özönlött](#) Marokkóból a város területére – többségük a határkerítést megkerülve, úszva –, a halálos áldozatok száma a becslések szerint elérte a százat. Olaszország ideiglenesen felfüggesztette a schengeni szabályokat Spanyolország felé, az EU rendkívüli belügyminiszeri ülést hívott össze, 22 tagállam pedig közös levélben követelte a külső határok megerősítését. Bár a belépők túlnyomó részét visszaszállították, és Spanyolország úszó tengeri zárat telepített, a marokkói hatóságok augusztus közepén újabb tömeges átkelési kísérleteket [hiúsítottak meg](#). Ceuta üzenete világos:

a jelenlegi eszközrendszer mellett a migrációs nyomás bármikor, bárhol kontrollálhatatlanná válhat – különösen, ha egy tranzitország a migrációt politikai nyomásgyakorlásra használja. Az sem mellékes tanulság, hogy a válságot részben egy jogi rés robbantotta ki: a spanyol legfelsőbb bíróság júliusi döntése – amely szerint a tengeren, úszva érkezőket nem lehet azonnali eljárásban visszafordítani – napok alatt terjedt el a közösségi médiában és tömegeket indított útnak. Az európai menekültjog egyetlen technikai részletszabálya így vált tízezrek mozgósítójává, ami jól mutatja, milyen vékony jégen táncol az egész rendszer.

Forrás: Foreign Policy

A BALKANIZÁCIÓ ÉS MIGRÁCIÓ METSZÉSPONTJA

A két válságdimenzió összeér, és egymást erősíti – de fontos pontosan látni az ok-okozati láncot. Nem a választók „radikalizálódtak” ok nélkül: az európai főszórázó évtizedes politikája teremtette meg azokat a problémákat – a kontrollálatlan bevándorlást, annak mindennapokban érzékelhető következményeit és a kormányozhatatlanságig fragmentált pártrendszereket –, amelyekre a szavazók ma a rendszeren kívüli erők támogatásával válaszolnak. Amit Brüsszelben és a nyugat-európai fővárosokban politikai szélsőséggként írnak le, az jelentős részben egy demokratikus korrekciós kísérlet: a választók nem a demokráciát utasítják el, hanem azt a

politikai elitet, amely a tömeges migráció ügyében éveken át szembement az akaratukkal, a kritikát pedig morális bélyegekkel hárította el. A hagyományos pártok mai defenzívája tehát nem külső csapás, hanem saját döntéseik következménye.

Forrás: REUTERS/Yves Herman

A kiút ezért nem a centrum megmentése önmagában, hanem a politikai irányvonal tényleges korrekciója. A fősodor pártjai előtt két út áll: vagy érdemben – nem csupán retorikában és félmegoldásokban – átveszik a migrációs realizmus politikáját, beleértve a következetes határvédelmet és a visszatérési politika tényleges végrehajtását, vagy a választók egyre nagyobb számban fordulnak azokhoz, akik ezt az irányt kezdetől és hitelesen képviselik – és akkor a korrekciót már nem a régi elitek fogják levezényelni. A közép-európai tagállamok, köztük Magyarország számára mindez visszaigazolás: az egy évtizede – akkor még általános elítélés mellett – képviselt határvédelmi és migrációs álláspont mára az európai vita középpontjába, sőt jórészt az uniós szakpolitika irányába fordult, a kerítésektől a visszatérési rendelethez. A kérdés így már nem az, hogy kinek volt igaza, hanem az, hogy az Unió a szükséges fordulatot időben, rendezetten hajtja-e végre – vagy csak további válságok és politikai földcsuszamlások árán.

III. KLÍMAVÁLTOZÁS

A HALOGATÁS POLITIKÁJA

Az Európai Unió a klímaváltozás elleni fellépést évek óta zászlóshajó programként kezeli, a 2019-es „[European Green Deal](#)”, majd az azt optimalizáló „[Fit for 55](#)” csomag 2030-ra 55 százalékos kibocsátáscsökkentést ír elő, 2026 januárjától pedig teljes körűen életbe lépett a szén-dioxid-határkiigazítási mechanizmus (CBAM) is. Az uniós kommunikáció ezeket rendre a zöld átállás sikertörténeteként tálalja, csak hogy a valóság ennél jóval árnyaltabb. A 2040-es célról szóló, 2025. novemberi tanácsi megállapodás már eleve rugalmassági és felülvizsgálati kiskapukkal (nemzetközi karbonhitelek, elnyeletés¹ beszámítása) született, vagyis a [hangzatos 90 százalékos csökkentés](#) a papíron sem „tisztá” vállalás.

Forrás: Le Pictorium

A mintázat viszont nem véletlen, a legtöbb célt előbb kitűzik, majd a végrehajtás közeledtével felpuhítják vagy időben eltolják, miközben a politikai kommunikáció változatlanul a zöld átállás sikerét hirdeti. Az emberek ugyanakkor nap mint nap érzékelik az energiaárak és az ipari

¹ Az „elnyeletés” a kibocsátás tényleges csökkentése helyett annak utólagos, természetes (erdők, talajok) vagy technológiai (szén-dioxid-leválasztás és -tárolás) úton történő megkötését jelenti, amit a 2040-es cél számításába is beleszámítanak. A látszólag kemény 90 százalékos vállalás így részben nem valódi kibocsátás-visszafogásból, hanem könyvelési jellegű kompenzációból áll össze.

leépülés valóságát, így a hivatalos sikernarratíva és a megélt tapasztalat közötti szakadék erodálja a klímapolitika hitelességét. Ez üzenetet küld a partnerországoknak is, hiszen ha maga az Unió sem tartja következetesen a saját céljait, nehéz elvárni a globális partnerektől, hogy komolyan vegyék a klímavédelem nevében bevezetett kereskedelempolitikai eszközöket.

VALÓBAN ZÖLD?

A klímapolitika hatékonysága már önmagában is megkérdőjelezhető. A szigorú uniós szabályozás gyakran nem csökkenti, [csak áthelyezi](#) a kibocsátást (carbon leakage), miközben a 2040-es célhoz is csak [tagállami nyomásra](#), karbonhitelek és elnyeletés beszámításával sikerült konszenzust találni. Ráadásul maga a zöld átállás is súlyos környezeti és stratégiai terhet ró: az akkumulátorokhoz és megújuló technológiákhoz szükséges kritikus nyersanyagok (lítium, kobalt, ritkaföldfémek) kitermelése és feldolgozása jelentős szennyezéssel jár, a globális kitermelés 60 százaléka, valamint a feldolgozókapacitás 90 százaléka Kína kezében összpontosul.

Forrás: Európai Számvevőszék

Az Európai Számvevőszék 2026 februári [jelentése szerint](#) az EU magnéziumszükségletének 97, galliumszükségletének 71, ritkaföldfém-mágnesek iránti igényének pedig 98 százalékát Kínából fedezi. A testület elnöke úgy fogalmazott: „kritikus nyersanyagok nélkül nincs energiaátállítás, nincs versenyképesség és nincs stratégiai autonómia.” Ez azt is jelenti, hogy az EU

importfüggővé válik olyan alapanyagok importjától, amelyeket nem, vagy csak korlátozottan tud saját, szigorúbb környezetvédelmi normák szerint előállítani, vagyis a klímapolitika és a stratégiai autonómia törekvései a gyakorlatban kioltják egymást.

MINDEN MINDENNEL ÖSSZEFÜGG

A klímapolitika ráadásul nem elszigetelt ügy, hanem élesen ütközik az EU többi válságdimenziójával. A [Draghi-jelentés](#) (2024) egyértelműen rámutatott, hogy az uniós energiaárak jóval meghaladják az amerikai szintet, közvetlenül rontva az európai ipar versenyképességét, eközben az ukrajnai háború maga is jelentős kibocsátó tényező, amely a nyilvános klímaelszámolásból és vitából gyakorlatilag kimarad, mutatva, hogy a biztonsági szempont felülírja a klímaszempontot, amikor az kényelmetlen.

A kereskedelmi fronton a feszültség tovább éleződött: 2026 augusztusában Andrew Puzder, az Egyesült Államok brüsszeli nagykövete a [Financial Timesban](#) azt állította, hogy „a CBAM – Carbon Border Adjustment Mechanism, vagyis az EU-importárak karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmusa – formájában különbözik, tartalmában nem” az amerikai kereskedelmi korlátozásoktól, és „feltűnő kettős mércének” nevezte, hogy az EU tiltakozik az amerikai nemzetbiztonsági intézkedések ellen, miközben maga is protekcionista akadályokat emel. A politikai egyet nem értés mellett a vita önmagában is jelzi, hogy Washington immár nyíltan bújtatott vámnak tekinti az uniós klímaszabályozást.

MIT TESZNEK A NAGYHATALMAK?

Mindeközben a világ erőközpontjai a kibocsátáscsökkentés helyett a gazdasági növekedés és az értékmaximalizálás fenntartását választják, mert ez rövid és középtávon nagyobb politikai és gazdasági hozamot ígér, mint a klímacélok betartása. Kína 2025-ben rekordmennyiségű új szénenerőmű építését [engedélyezte](#), hogy ipari kapacitását és exportversenyképességét ne vesse vissza az energiaátállítás terhe. Az Egyesült Államok pedig 2025 januárjában – immár másodszor – [kilépett a Párizsi Megállapodásból](#), hazai ipara és energiaszektora tehermentesítése érdekében. Az EU globális kibocsátási részesedése ezzel szemben 1990 óta 15,2 százalékról 6,0 százalékra (2023) csökkent, és 2023–2024 között az uniós [kibocsátás](#) 1,8 százalékkal mérséklődött, míg a kínai 0,8, az amerikai pedig 0,4 százalékkal nőtt – vagyis az EU egyre nagyobb politikai és gazdasági árat fizet egy egyre kisebb globális részesedésű kibocsátás csökkentéséért.

A vezető nagyhatalmak stratégiai magatartása mindeközben azt mutatja, hogy a klímaváltozás megfékezése helyett az abból fakadó lehetőségek kiaknázására és az ahhoz való alkalmazkodásra rendezkednek be. [Grönland](#) a legjobb példa erre, az olvadó jégtakaró hozzáférhetővé teszi a sziget ritkaföldfém-készleteit, és hajózhatóvá teszi az Északnyugati-átjárót, ami radikálisan lerövidítheti az Atlanti- és a Csendes-óceán közötti útvonalakat.

Forrás: Reuters

Ez magyarázza Trump elnök a sziget megszerzésére vonatkozó nyilatkozatait, és tágabban az USA, Oroszország és Kína sarkvidéki nagyhatalmi versengését is jelöli. Ezzel a magatartással élesen szemben áll az EU hivatalos retorikája, amely továbbra is kizárólag a mérséklésre (mitigációra) helyezi a hangsúlyt – miközben a tudományos-szakmai diskurzusban egyre nyíltabban elismerik, hogy az [1,5 fokos cél gyakorlatilag tarthatatlan](#), és „túllövéses” (overshoot) forgatókönyvekkel kellene tervezni, ahogy azt már ENSZ-vezetői szinten is kimondták. Brüsszelben azonban a „Mi lesz akkor, ha nem sikerül megfordítani a folyamatot és alkalmazkodni?” kérdés nyílt megvitatása nem történik meg az ideológiai gátak és a többéves investált politikai tőke és energia miatt.

A VALÓS ÉRTÉKELÉS ELMARAD

Mindezek fényében az elkövetkező időszak legfontosabb feladata, hogy a klímakérdést végre ideológiai terhektől mentesen, őszintén tudjuk kezelni. A hiteles stratégiaalkotás alapja a valós helyzetértékelés lenne, annak elismerése, hogy a mérséklési célok jelenlegi formájukban aránytalan terhet rónak Európára, miközben a globális folyamatot érdemben nem fordítják meg, és hogy a nagyhatalmak már most az alkalmazkodásra rendezkednek be. Ezt az őszinte szembenézést a jelenlegi fősodratú uniós politikai program nem képes elvégezni, hiszen ez saját sikernarratívájának feladását jelentené, így a reális kockázatkezelés helyett továbbra is az ipart egyre jobban veszélyeztető szabályozások, halogatás és a szimbolikus gesztuspolitika marad Brüsszel válasza a klímaváltozásra.

IV. VERSENYKÉPESSÉG

EURÓPA A VILÁG ELLEN

Forrás: Európai Bizottság

Az európai versenyhátrány évről évre egyre égetőbb kérdése az Unió közösségének a számára. A 2024 szeptemberi Draghi-jelentés rendszerszinten dokumentálta, hogy az EU termelékenységben, innovációban és tőkepiaci mélységben egyaránt lemaradt az USA-val és Kínával szemben.

Az amerikai fél tudatosan csábítja el az európai ipart. Az előző ciklusban Biden „[Inflation Reduction Act](#)”-je célzott adókedvezményekkel vonzotta a high-tech beruházásokat az USA-ba. Most pedig Trump folytatja ugyanezt fordított előjellel – vámokkal kényszeríti ki a relokációt, miközben otthon a gépberuházások azonnali, 100 százalékos leírhatóságával és a hazai kutatás-fejlesztési (K+F) kiadások teljes körű, azonnali elszámolhatóságával csábít, míg a külföldi K+F-kiadásokat 15 éves amortizációval sújtja. A hatás mérhető, 2025-ben egyedül a gyógyszeriparban több mint 100 milliárd eurónyi [amerikai beruházást jelentettek](#) be olyan európai óriások, mint a [Novo Nordisk](#), a Sanofi vagy a Roche, miközben az [EFPIA szerint](#) 103 milliárd eurónyi K+F- és tőkeberuházási terv válhat kérdésessé az öreg kontinensen. 2026 első félévében az AI-szektorban az amerikai cégek [14-szer annyi finanszírozáshoz jutottak, mint az európaiak](#).

Eközben az európai nehézipar a magas energiaárak szorításában vergődik: a BASF 2026 végéig további 1,1 milliárd eurós leépítést jelentett be, és 2010 óta először csökkentette az osztalékát, miközben [ezzel párhuzamosan 10 milliárd eurós új vegyipari komplexumot épített Kínában](#).

KÍNA FELEMELKEDÉSE

Ez a mintázat nem előzmény nélküli. Kína felemelkedésének egyik motorja volt, hogy a 2000-es évektől – WTO-csatlakozása után – magához vonzotta az addig európai (elsősorban német) gyártókapacitást. Ez eleinte exportnövekedést jelentett Németországnak, de mára az európai deindusztrializációhoz járul hozzá. Kína [teljes K+F-ráfordítása](#) 2023-ban már alig maradt el az amerikaitól (781 milliárd dollár a 823 milliárdos amerikai kiadással szemben), habár az állami innovációs támogatásban már akkor is előzte az Egyesült Államokat. 2024-re azonban a teljes K+F-[versenyben átvette a vezetést](#). A két másik nagyhatalom fejlesztési szempontból 2016-ben hagyta le az Európai Uniót, azóta ez az olló egyre nyílik.

Kína 2008-ban egyetlen vonallal (Peking–Tiencsin) induló [nagy sebességű vasúthálózata](#) 2025 végére meghaladta az 50 000 kilométert – ebből 12 000 kilométert csak a 2021–2025 közötti öt évben építettek –, vagyis Kína önmagában több nagy sebességű vasútvonallal rendelkezik, mint a világ összes többi országa együttvéve. Ez a tempó az ország városképén is látszik: az ország nagyvárosai ma vizuálisan alig hasonlítanak a 20-25 évvel ezelőtti állapotukhoz.

Forrás: Chinese Trains

AZ ÖBÖL MENTI ÁLLAMOK IS FEJLŐDNEK

A kép élességét jól mutatja, hogy az Öböl menti államok már konkrét, mérhető léptékben építik ki a technológiai előnyüket. Az Egyesült Arab Emírségek „Stargate” [adatközpontprojektje](#) – amelyben az OpenAI, az Oracle, az Nvidia, a Cisco és a SoftBank is partner – már több mint 30 milliárd dolláros beruházás (az eredetileg tervezett 20 milliárd helyett). Szaúd-Arábia pedig 2026-ban már [100 milliárd dolláros nagyságrendű AI-beruházást](#) jelentett be (többek közt a Humain nevű állami AI-vállalaton keresztül).

A DEMONSTRÁCIÓS HATÁS

Mindez együttesen azt erősíti, hogy az európai versenyképességi válság nem egyetlen rossz döntés következménye, hanem strukturális és kumulatív folyamat eredménye, amelyet a Draghi-jelentés már névvel is ellátott – csak a politikai válasz maradt el. A közgazdaságtan ismeri azt a jelenséget – a „demonstrációs hatást” –, amikor egy társadalom elégedetlensége nem az elvont statisztikák romlásától, hanem a máshol tapasztalt, kézzelfogható jólét felismerésétől nő meg érdemben. A Szovjetunió esetében ez a felismerés jelképesen az 1990-ben Moszkvában megnyílt első McDonald's előtti sorban öltött testet. Európa ma hasonló küszöbön áll: amíg a versenyhátrányt elvont adatként kezeljük, könnyű elnapolni a szembenézést – de az öböl-

államok adatközpontjai, Kína vasútvonalai és az USA-ba áramló európai tőke egyre kevésbé absztrakció, egyre inkább mindennapi tapasztalat, amit előbb-utóbb politikai szinten sem lehet majd figyelmen kívül hagyni, mert az európai emberek egyre nehezebben fogják viselni, ahogy a világ maga mögött hagyja őket.

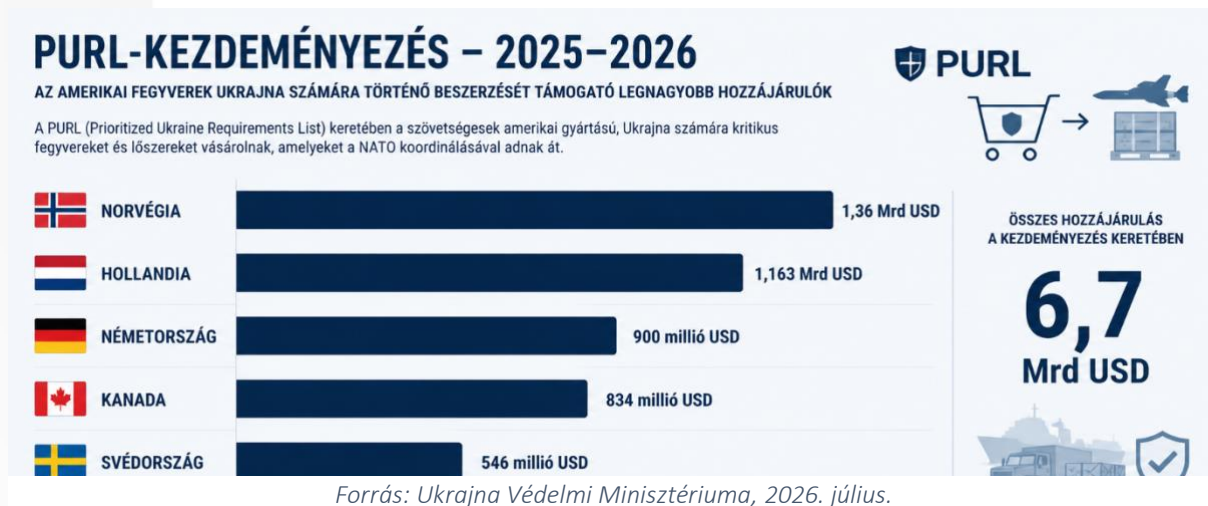
V. UKRAJNA: EGY ELHÚZÓDÓ HÁBORÚ NÖVEKVŐ EURÓPAI ÁRA

AZ ESZKALÁCIÓ ÚJABB KÖREI

Az ukrajnai háború ötödik évében továbbra sem látszik olyan katonai vagy diplomáciai fordulat, amely belátható időn belül lezárna a konfliktust. A fronton a lassú orosz előrenyomulás, valamint a kölcsönös drón- és rakétacsapások [váltak](#) a háború mindennapjaivá, ezt a monotonitást pedig újabb eszkalációs körök törik meg. A nyugati országok mind nagyobb hatótávolságú képességekkel [támogatják](#) Kijevet, Oroszország pedig Észak-Koreával [mélyíti katonai együttműködését](#). A külső támogatás mindkét fél számára enyhíti azokat az erőforráskorlátokat, amelyek más körülmények között kompromisszumra kényszeríthetnék őket. Európa számára ezért egyre sürgetőbb a kérdés: meddig tartható fenn egy olyan háború támogatása, amelynek költségei mind nagyobb részben a kontinensre hárulnak, miközben továbbra sem látszik a lezárás perspektívája?

EURÓPÁRA MARAD A SZÁMLA

A háború elhúzódásával a finanszírozás súlypontja fokozatosan Európára helyeződik. Az Európai Unió és tagállamai eddig összesen 216,7 milliárd euró támogatást [mozgósítottak](#) Ukrajna számára. 2026–2027-re Brüsszel további 90 milliárd eurós hitelről [döntött](#), amelyből 60 milliárd eurót katonai célokra szánnak. Az összeg Ukrajna erre az időszakra becsült finanszírozási szükségletének mintegy kétharmadát fedezi, az Európai Tanács pedig harmadik országokat is

további hozzájárulásra sürget. Mindez azt jelzi, hogy az Egyesült Államok korábbi szerepéhez képest Európának lényegesen nagyobb pénzügyi felelősséget kell vállalnia a háború fenntartásában.

Az amerikai fegyverek sem tűntek el az ukrán hadszíntérről, finanszírozásuk módja azonban megváltozott. A NATO PURL-mechanizmusa keretében a szövetségesek amerikai gyártású, Ukrajna számára kritikus fegyvereket és lőszeret vásárolnak, átadásukat pedig a NATO koordinálja. 2026 júniusáig több mint 6 milliárd dollárnyi [amerikai haditechnika finanszírozására](#) tettek vállalat. Maga a NATO is elismeri, hogy bizonyos eszközöket és lőszeret az Egyesült Államok nagyobb mennyiségben képes biztosítani, mint az európai szövetségesek és Kanada önállóan. Európa tehát egyszerre válik Ukrajna egyik [fő finanszírozójává](#), miközben bizonyos kulcsfontosságú katonai képességekben továbbra is az amerikai hadiiparra támaszkodik. Ugyanakkor az amerikai tartalékok jelentősen megcsappantak a közel-keleti háború nyomán.

Forrás: BBC

UKRAJNA EMBERTARTALÉKAI IS VÉGESEK

Kijev számára közben az emberi erőforrás biztosítása is mind nehezebb feladat. A parlament júliusban újabb 90 nappal [meghosszabbította](#) az általános mozgósítást, a védelmi minisztérium pedig magasabb juttatásokkal, kiszámíthatóbb szolgálati idővel és a külföldi önkéntesek toborzásának bővítésével [próbálja növelni](#) a rendelkezésre álló állományt. A probléma nagyságrendjét – az azóta menesztett védelmi miniszter – Mihajlo Fedorov januári parlamenti

beszámolója mutatta meg igazán. [Közlése szerint](#) mintegy kétmillió hadköteles ukrán állt körözés alatt, további 200 ezer katona pedig engedély nélkül hagyta el szolgálati helyét.

A számok nem azt jelentik, hogy Ukrajnának egyszerűen „elfogták a katonái”, hanem egy ennél összetettebb problémára mutatnak rá: jelentős különbség alakult ki a papíron rendelkezésre álló és a ténylegesen mozgósítható emberállomány között. A pénzügyi hiány hitellel mérsékelhető, a fegyvergyártás beruházásokkal növelhető, az emberveszteségek azonban nem pótolhatók ugyanilyen módon. Ez egyben a nyugati támogatás egyik természetes korlátját is kijelöli.

ORBÁN TÁVOZOTT, A TÖRÉSVONALAK MARADTAK

A támogatás fenntartása ugyanakkor már az Európai Unión belül sem automatikus. Az Ukrajna támogatásával kapcsolatos nézetkülönbségek már Orbán Viktor távozása előtt is túlmutattak Magyarország ellenállásán. A 2026–2027-re szóló 90 milliárd eurós hitelt végül megerősített együttműködés keretében, [24 tagállam részvételével](#) kellett létrehozni; Csehország, Magyarország és Szlovákia kimaradt a konstrukcióhoz kapcsolódó pénzügyi kötelezettségekből.

Rumen Radev Forrás: Bolgár Minisztertanács

Orbán áprilisi választási veresége ezért egy fontos politikai tesztet teremtett: eltűnt az a szereplő, aki éveken át a leghangosabban képviselte az Ukrajna-politikával szembeni ellenállást, a támogatás határaitól szóló vita azonban nem szűnt meg. Ennek egyik példája Bulgária, ahol

az új kormány már saját pénzügyi és védelmi lehetőségeihez köti Ukrajna további támogatását. Rumen Radev miniszterelnök júliusban [úgy fogalmazott](#), hogy Szófia csak teherbíró képességével arányosan járul hozzá Ukrajna finanszírozásához, úgy, hogy az ne veszélyeztesse a szociális kiadásokat, miközben a kormány a korábbi kabinetektől örökölt jelentős költségvetési hiánnyal is számol.

A törésvonal így egyre kevésbé köthető egyetlen kormányhoz. A háború elhúzódásával a tagállamok számára mind konkrétabbá válik a kérdés, hogy saját költségvetésükből, fegyverkészleteikből és biztonsági tartalékaikból mennyit hajlandók Ukrajna támogatására fordítani.

A HÁBORÚ EURÓPAI DILEMMÁJA

Európa számára így egyre kellemetlenebb stratégiai dilemma rajzolódik ki. Ukrajna támogatásának csökkentése súlyos katonai és politikai következményekkel járhat, a jelenlegi politika korlátlan folytatása viszont növekvő pénzügyi terheket, amerikai katonai függőséget és belső politikai feszültségeket jelent. Minél tovább marad el a diplomáciai rendezés, annál inkább felmerül a kérdés, hogy Európa meddig képes finanszírozni egy olyan háborút, amelynek továbbra sem látszik a vége.

VI. EURÓPA HALKULÓ HANGJA A VILÁGBAN

A VILÁG MEGVÁLTOZOTT, EURÓPA NEHEZEBBEN ALKALMAZKODIK

Az egypólusú világrend korszaka véget ért, az új erőegyensúly azonban még nem szilárdult meg. Az Egyesült Államok és Kína versengése mellett India, az Öböl-államok és más regionális hatalmak is egyre önállóbban alakítják külpolitikájukat, és nem kívánnak tartósan egyetlen geopolitikai blokkhoz sem igazodni. Ebben [az átmeneti rendszerben](#) különösen felértékelődik a gyors alkalmazkodás és a pragmatikus érdekérvényesítés képessége. [Európa számára](#) éppen ez okozza az egyik legnagyobb problémát: gazdasági súlya továbbra is jelentős, politikai befolyása azonban egyre kevésbé áll arányban ezzel. A belpolitikai balkanizáció pedig már a közeljövőben ellehetetleníthet bármely közös politikát.

Mindez különösen a nagy nemzetközi válságok rendezésénél válik láthatóvá. Európa földrajzilag közvetlenül érintett az ukrajnai háborúban és a közel-keleti instabilitásban, a legfontosabb diplomáciai csatornáknak mégsem mindig tölt be meghatározó szerepet.

A TÁRGYALÓASZTAL PEREMÉN

Az ukrajnai háború rendezésére irányuló diplomácia különösen jól mutatja Európa megváltozott helyzetét. Bár a tárgyalási folyamat az elmúlt hónapokban lelassult, az Európai Unió továbbra sem önálló tárgyaló félként jelenik meg. A diplomácia központi csatornája Washingtonon keresztül vezet: az Egyesült Államok közvetlen kapcsolatot tart fenn Moszkvával, és az amerikai fél közvetítőként Kijevvel is egyeztet. Az orosz–amerikai párbeszéd az iráni háború miatt jelentősen lelassult, Moszkva azonban augusztusban is [jelezte](#), hogy kész folytatni az egyeztetéseket Washingtonnal.

A helyzet sajátos aszimmetriát teremt: Európa növekvő pénzügyi felelősséget vállal egy közvetlenül a határainál zajló háborúban, a lehetséges rendezés feltételeinek alakításában azonban nem rendelkezik ezzel arányos súllyal. Minél nagyobb részt vállal Európa Ukrajna támogatásából, annál élesebben vetődik fel a kérdés, hogy ezzel arányosan vajon növekszik-e a beleszólása a háború lezárásába is?

A PARTNERSÉG ÚJ LOGIKÁJA

India esete talán még pontosabban mutatja, hogyan változik Európa helye az új rendszerben. Az EU és India januárban [lezárta](#) a szabadkereskedelmi tárgyalásokat, és biztonsági és védelmi partnerséget kötött. A kapcsolat gazdasági súlya jelentős: a két fél együtt a világkereskedelem közel ötödét adja, az EU pedig Kína után India második legnagyobb árukereskedelmi partnere.

Forrás: Európai Tanács

A gazdasági közeledés azonban nem jelent politikai igazodást. India az ukrajnai háború alatt is fenntartotta szoros kapcsolatait Moszkvával, miközben párhuzamosan mélyítette együttműködését Washingtonnal és Brüsszellel. Ennek egyik leglátványosabb példája az energiapolitika.

2026 júliusában az orosz kőolaj részesedése [rekordot döntött](#) India importjában: az ország napi 2,47 millió hordót vásárolt Oroszországtól, ami teljes kőolajimportjának 50,83 százalékát jelentette. Az orosz szállítás volumene egy év alatt 62,4 százalékkal nőtt. Mindez annak ellenére történt, hogy Washington további nyomást gyakorolt az orosz olaj vásárlóira. Ez a stratégiai autonómia az új többpólusú rendszer egyik alapvető sajátossága: Újdelhi nem választ kizárólagos táborot, hanem egymással versengő hatalmakkal tart fenn kapcsolatokat, és valamennyi kapcsolatot saját mozgásterének bővítésére használja. Európa számára India ezért egyszerre sikertörténet és figyelmeztetés: az uniós piac továbbra is rendkívül vonzó, ez a gazdasági erő azonban már nem váltható automatikusan geopolitikai befolyásra.

KÖZEL-KELET: MÁSKÖZVETÍTENEK

Forrás: Öböl-menti Együttműködési Tanács (GCC)

A Közel-Keleten még látványosabb Európa diplomáciai háttérbe szorulása. Az Izraellel fennálló kapcsolatok nyílt diplomáciai konfliktusig jutottak: Gideon Saar izraeli külügyminiszter júniusban minden kapcsolatot [megszakított](#) Kaja Kallas uniós külügyi és biztonságpolitikai

főképviseelővel. Az [Unión belül](#) közben arról sem alakult ki egységes álláspont, milyen politikai vagy gazdasági nyomást kellene gyakorolni Izraelre: sem az EU–Izrael társulási megállapodás felfüggesztése, sem az izraeli telepekkel folytatott kereskedelem korlátozása nem kapott elegendő támogatást.

Az iráni válság rendezésében eközben más szereplők kerültek előtérbe. Az áprilisi amerikai–iráni tűzszünet létrejöttében Pakisztán és más regionális szereplők közvetítettek, a júniusi megállapodásnál pedig az Európai Tanács Pakisztán és Katar erőfeszítéseit emelte ki. Az EU mindkét esetben csupán a megszületett megállapodás támogatójaként [jelent meg](#).

Gázában hasonló kép rajzolódott ki. Az EU augusztusban [üdvözölte](#) a megállapodást és köszönetet mondott a közvetítőknek, saját szerepét pedig elsősorban a rafahi határátkelő támogatásában, a humanitárius segítségnyújtásban és az újjáépítésben határozta meg.

A minta mindhárom esetben hasonló: Európa jelen van, de ritkán kezdeményezőként. Miközben a térség instabilitása közvetlenül érinti az európai biztonságot, migrációt és energiaellátást, a politikai áttöréseket egyre gyakrabban más szereplők közvetítik.

KÉT FÜGGŐSÉG KÖZÖTT

Az Egyesült Államok és Kína versengése különösen élesen mutatja Európa stratégiai függőségeit. Biztonságának alapját továbbra is az amerikai katonai jelenlét és a NATO adja, miközben több stratégiai nyersanyag esetében rendkívül erős kínai [függőség alakult ki](#). Az EU ritkaföldfém-ellátásának jelentős része Kínához kötődik, egyes [nehéz ritkaföldfémek](#) esetében pedig a függőség gyakorlatilag teljes. Közben az EU Kínával szembeni árukereskedelmi hiánya 2025-ben 359,8 milliárd euróra emelkedett; 2026 első negyedévében pedig 98 milliárd eurós [deficit keletkezett](#).

Ez a kettős függőség alapvetően szűkíti az európai stratégiai autonómiát. Egy éles amerikai–kínai konfliktusban Brüsszelnek egyszerre kellene figyelembe vennie amerikai biztonsági függését és a kínai gazdasági kapcsolatok megszakításának költségeit. Európa ezért egyelőre nem harmadik pólusként áll Washington és Peking mellett: sokkal inkább olyan tér, amelynek piacáért, technológiájáért és politikai igazodásáért a két nagyhatalom versenyez.

AZ EU KERESKEDELMI KAPCSOLATAI AZ USA-VAL ÉS KÍNÁVAL

Az EU exportja az USA felé nő, míg Kína felé csökken,
miközben a Kínával szembeni árukereskedelmi hiány ismét jelentősen emelkedett.

AZ EU EXPORTJÁNAK VÁLTOZÁSA

2021 Q1 → 2026 Q1
(százalékpont)

USA

KÍNA

Az indexek a 2021 Q1 időszakhoz viszonyított változást mutatják.
A százalékpont az indexértékek közötti különbséget jelenti.

AZ EU ÁRUKERESKEDELMI HIÁNYA KÍNÁVAL

2026 Q1

98

milliárd euró

az EU Kínával szembeni
árukereskedelmi hiánya
2026 első negyedévében
(2022 Q3 óta a legmagasabb)

AZ EU IMPORTJA KÍNÁBÓL

(milliárd euró)

Forrás: Eurostat, 2026. május.

EGYMÁST ERŐSÍTŐ VÁLSÁGOK

Európa diplomáciai mozgásterének szűkülése nem önálló folyamat, hanem más válságokkal is összefügg. Miközben a kontinens egyre több erőforrást fordít a környezetében zajló konfliktusok kezelésére, politikai befolyása nem növekszik ezzel arányosan. Ez az ellentmondás a versenyképességi problémákat is súlyosbíthatja: a válságkezelésre fordított források egy része Európa saját gazdasági és technológiai pozícióinak megerősítéséből hiányzik. A gyengülő gazdasági alapok pedig hosszabb távon tovább szűkíthetik Európa geopolitikai mozgásterét.

ÖSSZEGZÉS

Európa válságai mára egymásba kapcsolódó politikai, gazdasági és biztonsági problémarendszerré álltak össze. A belpolitikai megosztottság gyengíti a kormányok és az uniós intézmények döntési képességét; a migráció tartós társadalmi és politikai feszültségeket termel; a klímapolitika költségei egyre nehezebben egyeztethetők össze az ipari versenyképességgel; az ukrajnai háború pedig mind több pénzügyi és biztonsági erőforrást köt le. Mindez egy olyan időszakban történik, amikor az Egyesült Államok, Kína és más feltörekvő hatalmak gyorsan növelik gazdasági, technológiai és geopolitikai mozgásterüket.

A legmélyebb probléma a cselekvőképesség fokozatos eróziója. A pártrendszerek széttöredezése nehezíti a hosszú távú döntéseket, miközben éppen ilyen döntésekre volna szükség a határvédelem, az energiabiztonság, a technológiai lemaradás, a védelem és a külpolitika területén. **Európa továbbra is jelentős gazdasági erő, de ezt egyre kevésbé képes arányos politikai befolyássá alakítani.** Az ukrajnai és közel-keleti válságok diplomáciai kezelése, valamint az amerikai és kínai függőségek egyaránt azt mutatják, hogy **az Unió stratégiai autonómiája szűkebb annál, mint amit saját ambíciói feltételeznek.**

A következő évek meghatározó kérdése ezért a prioritások kijelölése lesz. **A válságok ugyanis mind kevésbé kezelhetők egymástól függetlenül.** A klímacélok gyorsítása növelheti az ipari terheket, a versenyképesség javítása ütközhet a környezetpolitikai vállalásokkal, a védelmi és ukrajnai kiadások szűkíthetik más stratégiai beruházások mozgásterét, a külső függőségek leépítése pedig rövid és középtávon magasabb költségeket jelenthet.

Európa számára a döntő kérdés az lesz, képes-e világos sorrendet felállítani a versengő célok között, és vállalni a választások következményeit. Ha továbbra is minden célt egyszerre próbál fenntartani, világos prioritások és vállalható áldozatok meghatározása nélkül, a válságkezelés könnyen maga is a válságok újratermelőjévé válhat.